

Zitierhinweis

Macek, Ondřej : recension de : Olga Fejtová / Václav Ledvinka / Jiří Pešek (eds.), *Město v převratech konfesionalizace v 15. až 18. století*, Praha : Scriptorium, 2014, dans : *Český časopis historický*, 2016, 4, p. 1128-1129, DOI: 10.15463/rec.671409865

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

Raný novověk

Olga FEJTOVÁ – Václav LEDVINKA –
Jiří PEŠEK (edd.)

*Město v převratech konfesionalizace
v 15. až 18. století.*

*Stati a rozšířené příspěvky
z 31. vědecké konference Archivu
hlavního města Prahy, uspořádané
ve spolupráci s Historickým ústavem
Akademie věd ČR a Institutem
mezinárodních studií Fakulty sociálních
věd Univerzity Karlovy ve dnech
9. a 10. října 2012 v Clam-Gallasově
paláci v Praze*

Praha, Scriptorium 2014, 757 s.,
(Documenta Pragensia 33,
ISSN 0231-7443),
ISBN 978-80-86852-67-6
(Archiv hl. m. Prahy),
ISBN 978-80-88013-24-2 (Scriptorium).

Představovaná kniha do jisté míry vychází z témat, kterými si odborné uznání vydobyl Heinz Schilling (zpráva o jeho životopisu Martina Luthera v tomto čísle). Schilling a Wolfgang Reinhard popsali konfesionalizaci jako jeden ze společenských procesů 16. a 17. – případně i 18. – století. V úvodní stati publikace proces i jeho historiografické definování (včetně kritiky konceptu) přibližuje Olga Fejtová, která se zároveň věnuje roli měst v prosazování a šíření „konfese“, resp. tomu, jakým způsobem lze o konfesionalizaci mluvit u nás.

Co bych však chtěl především vyzdvihnout, je samo téma, kterému se zde dostalo prostoru. Navzdory řadě zablýsknutí na lepší časy i tomu, že zde máme již také časopis časopis Církevní dějiny (od roku 2008 vychází v brněnském CDK) věnující se církevním dějinám (při vši nejednoduchosti tohoto

termínu), nedočkali jsme se zatím monografie, která by mapovala dějiny působení křesťanských institucí na našem území či dějiny křesťanství v českých zemích, jakou mají k dispozici například Rakušané.¹ Více než šestisetstránkový sborník věnovaný jednomu náboženskému fenoménu v 15. až 18. století svědčí dle mého soudu minimálně o tom, že máme již dost kompetentních autorů, kteří by se zpracování kompendia „českých církevních dějin“ ujmout mohli. Rozsáhlé dílo, zde můžeme představit jen velmi omezeně. Jednotlivé studie se dotýkají několika okruhů: situace ve městech před bitvou na Bílé Hoře i po ní a to s ohledem na působení protestantů (Blanka Zilynská o dolní konzistoři a roli konšelů při jejím obsazování, Jiří Pešek o pražských kontextech České konfese) i nastupující římskokatolickou obnovu (Marek Durčanský). Další část tvoří příspěvky mapující náboženskou situaci v konkrétním sídle v delším období (Ondřej Jakubec o Olomouci, Pavla Jirková o Jihlavě, Josef Kadeřávek o Slaném) a tedy popisující také pozvolnou i radikální proměnu v souvislosti se změnou politikou po 1620. Několik článků je věnováno specifickým tématům jako je výtvarné umění (Zdeňka Míchalová), homiletika (Radmila P. Pavlíčková), vzdělání (Martin Holý), konkrétnímu působení klášterů (Jan Pařez o strahovském, Tomáš Černušák o brněnských) či jednotlivým osobnostem (Jan Bouček o Pavlu Michnovi z Vacínova). V úvodu pak lze najít několik teoretických statí (zmíněná Olga Fejtová, Jiří Mikulec, Tomáš Malý). Sborník mimo jiné naznačuje

1 Rudolf LEEB – Maximilian LIEBMANN – Herwig WOLFRAM – Georg SCHEIBELREITER – Peter G. TROPPER. *Geschichte des Christentums in Österreich. Von der Spätantike bis zur Gegenwart*, Wien 2010.

je také různé možnosti, respektive z jakých úhlů a na jakých pramenech je možné konfesionalizaci sledovat (statistika, městská privilegia, závěti, pohřby, hmotná kultura, literární rozbor, dvojkolejnost církevní správy atd.). Za významné považují, že monografie obsahuje i příspěvky zahraničních autorů a nabízí tak letmé srovnání se situací například v Polsku, Uhrách, německých zemích či Slezsku.

Tak velkému souboru textů se z pochopitelných důvodů nevyhnuly drobné nedostatky, například nejednotnost v transkripci některých jmen (vyskytuje se Vitenberk, s. 96, i Wittenberg, s. 162). O něco více je mi líto, že v takto zaměřené knize se nedostalo více prostoru městům, kde po roce 1781 vznikly luterské či reformované sbory (Vsetín, Humpolec, Lysá nad Labem), ovšem ono 18. století je vlastně již nad rámec užití koncepce. Téma je zastoupeno studií Sixta Boloma-Kotari, Každodenní život městských protestantských komunit pozdního 18. století. Ta se však věnuje poněkud specifickému Brnu a pak Novému Městu na Moravě. Škoda také, že s větší pozorností nebyl pojednán samotný fenomén zbožnosti. Opět s dobrou výjimkou studie rakouského profesora Karla Vocelky o barokních formách spirituality ve Vídni. Svědčí to o jisté nejistotě českých autorů, jak odborně uchopit žité náboženství (tedy nejen jeho politické projevy). S tím souvisí i téma odhalování, jak se theologické koncepty projevovaly v žité praxi. V případě testamentů jihlavských občanů (Pavla Jirková) se tak neměnily jen formule, ale také oblasti, kterým platila podpora zůstavitelů, což jistě souviselo m. j. s teologickým pojetím sociálního péče v luterství a římském katolicismu.

Články obsahují německá a anglická shrnutí. Součástí publikace je i přehled autorů

a jejich pracovišť. Zevrubnější medailony by byly bývaly měly svou zajímavost. Bylo by velká škoda, pokud by sborník zapadl... Nejen proto, že obsahuje celou řadu dobře prameně založených mikrohistorických studií, ale také proto, že díky užití konceptu konfesionalizace otevírá možnost (metodu), jak uchopit náboženské fenomény při historickém výzkumu.

Ondřej Macek

Pavel SUCHÁNEK

Triumf obnovujícího se dne.

Umění a duchovní aristokracie na Moravě v 18. století

Barrister & Principal – Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Brno 2013, 406 s., ISBN 978-80-87474-94-5 (Barrister & Principal), ISBN 978-80-210-6233-7 (Masarykova univerzita).

Poslední desetiletí 20. století spolu s počátkem století následujícího můžeme označit za čas rozmachu studia vizuální kultury. Badatelé se ptají, jak a proč je viditelný svět uspořádán a co z toho lze vyvozovat. Pozorujeme vizuální „obsesi“ charakterizovanou logy a celými systémy vizuálních stylů, kodifikovanými vnějšími prezentacemi, jejichž diktát přechází od soukromých firem k veřejným institucím. Hmotný veřejný prostor degradovaný na místo výroby, případně na vzdálenost dělící nás od místa, kam směřujeme dopravním prostředkem, je naproti tomu svědkem úpadku řádu směrem k chaosu a „sídelní kaši“.¹ V čase „vizuální komunikace“ hledají kulturní

1 Srov. např. Martin HORÁČEK, *Za krásnější svět. Tradicionalismus v architektuře 20. a 21. století*, Brno 2013, s. 282–283.

